

Suriyeli Mülteciler: Türkiye'nin Müstakbel Vatandaşları

Derya Kap*

Suriye’de dördüncü yılına giren iç savaş, dünyanın en büyük insani ve güvenlik krizlerinden birini oluşturuyor. 29 Nisan 2011 tarihinde Suriye’den Türkiye’ye giriş yapan 252 kişiden oluşan ilk kafilden bu yana, Kobani’den Türkiye’ye göç eden 200 bin kişinin de eklenmesi ile Türkiye’ye sığınan Suriyeli sayısı 2 milyona yaklaştı.

Uyguladığı “açık kapı politikası” ile sınırdan giriş yapan her Suriyeliye “geçici koruma statüsü” veren Türkiye, Kasım 2014 itibariyle mülteci krizine yaklaşık 5 milyar dolar harcadı. Türkiye’de bulunan Suriyelilerin ülkelerine geri dönme ihtimali iç savaşın şiddetlenmesi nedeniyle giderek zayıflıyor. Suriyeli mültecilerin durumunun vahametini ortaya koyan bu tablo, konunun, insani, hukuki, siyasi, toplumsal ve mali yönleriyle çok boyutlu bir analizi gerektiren karmaşık bir soruna dönüştüğüne işaret ediyor.

Rakamlarla Suriyeli Mülteciler

Savaş iç savaş nedeniyle, 23 milyonluk ülke nüfusunun 11 milyonu insani yardıma muhtaç hale geldi; 7 milyon kişi ülke içinde yer değiştirmek zorunda kaldı; 3

milyondan fazla Suriyeli mülteci komşu ülkelere sığındı; ülke içindeki ekonomik tahribat 150 milyar dolara ulaştı. 2011 yılı Mart ayından bu yana devam eden Suriye iç savaşı ve kitlesel göç hareketi, başta Türkiye olmak üzere tüm bölge ülkelerinin iç siyasi, ekonomik ve sosyal dinamiklerini etkiledi. Savaşın en önemli sonuçlarından birini, sayıları 4 milyona yaklaşan Suriyeli mülteciler oluşturuyor. Bu sayı her ay ortalama 100 bin oranında artıyor¹.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği’nin (BMMYK) Kasım 2014 tarihli son verilerine göre, komşu ülkelere sığınan kayıtlı Suriye vatandaşlarının en yüksek olduğu ikinci ülke Türkiye. (Tablo 1)

¹Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği, <http://www.unhcr.org.tr>, Erişim Tarihi : 3 Ağustos 2014.

Bugün Türkiye, Suriye'den kaçan 3 milyondan fazla mültecinin neredeyse yarısına tek başına ev sahipliği yapıyor. Bu devasa rakama, Suriye'nin Halep kentinden yeni bir yeni bir göç dalgasının da eklenmesi durumunda, yaklaşık 2 milyon mülteci daha Türkiye'ye sığınmak zorunda kalabilir.

Tablo 1: Komşu ülkelere sığınan Suriyeli mülteci sayısı

Ülke	Suriyeli Mülteci Sayısı
Lübnan	1.132.601
Türkiye	1.065.902
Ürdün	618.508
Irak	223.923
Mısır	140.289

Kaynak: BMMYK, Kasım 2014

Krizin başından itibaren “açık kapı politikası” izleyen Türkiye, sınırı geçmek isteyen tüm Suriye vatandaşlarına izin verdi². Sınıra yakın illerde kurulan mülteci kamplarından ulusal ve uluslararası basından övgüyle bahsedilmesi³, mültecilerin Türkiye'ye sığınmasında “özendirici” bir rol oynadı. Bunların sonucunda, Suriyeli mülteci sayısı her geçen gün katlanarak arttı. Suriye'de derinleşen iç savaş nedeniyle, Türkiye'ye sığınan kişi sayısı her geçen gün ortalama 7 bin artıyor. Kasım 2014 itibariyle, Türkiye'de bulunan Suriyeli mülteci

² Dışişleri Bakanlığı, “Türkiye-Suriye Siyasi İlişkileri”, <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-suriye-siyasi-iliskileri-.tr.mfa>. Erişim Tarihi : 3 Ağustos 2014; İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Erişim Tarihi: 3 Ağustos 2014, http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-korumamiz-altindaki-suriyeliler_409_558_560

³“The New York Times, “How to Build a Perfect Refugee Camp”, February 13 2014, http://www.nytimes.com/2014/02/16/magazine/how-to-build-a-perfect-refugee-camp.html?_r=0

sayısının 1 milyon 600 civarında olduğu sanılıyor.

Bu rakamın yüzde 53'ünü ise 18 yaşın altındaki Suriyelilerin oluşturması durumun ciddiyetini ortaya koyuyor. Türkiye'ye sığınan Suriyelilerin 220 bin kadarı, 10 ilde kurulan 16 çadırkent ve 6 konteynir kentten oluşan 22 kampta rahat koşullarda yaşıyor. Geri kalan bir milyondan fazlası ise dağınık olarak farklı kentlerde kendi olanakları ile yaşam mücadelesi veriyor. Bugün, Türkiye'de Suriyelilerin bulunmadığı sadece 9 kent bulunuyor⁴. Kampların dışındaki Suriyeliler ise, Türkiye'nin 72 farklı ilinde kendi olanakları ile geçici işlerde çalışarak, sokaklarda dilenerek ya da sosyal yardım olarak yaşam mücadelesi veriyor. Türkiye'de en fazla Suriyelinin yaşadığı kent İstanbul; 330 bin civarında Suriyeliye ev sahipliği yapan İstanbul'u, 200 bin ile Gaziantep izliyor. Yalnızca İstanbul'da yaşayan Suriyeli sayısı, Sarıyer ilçesinin 330 binlik nüfusuna yakın⁵.

Türkiye' de Geçici Koruma Altındaki “Suriyeli Sığınmacılar”

Türkiye'ye sığınan Suriyeli mültecilerin hukuki statüsü, konunun en çok tartışılan boyutlarından birini oluşturuyor. Türkiye'de mültecilik mevzuatının temelini 1951 tarihli *Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Cenevre Sözleşmesi* oluşturuyor. Bu sözleşmeye “coğrafi sınırlama” ile taraf olan Türkiye, sadece Avrupa'dan Türkiye'ye gelen kişilere mülteci statüsü veriyor. Avrupa dışından gelmiş kişiler ise

⁴“İstanbul'da Sarıyer Nüfusu Kadar Suriyeli Yaşıyor”, *Habertürk*, 1 Ağustos 2014, <http://www.haberturk.com/gundem/haber/975425-istanbulda-sariyer-nufusu-kadar-suriyeli-yasiyor>

⁵“İstanbul'da Sarıyer Nüfusu Kadar Suriyeli Yaşıyor”, *Habertürk*, 1 Ağustos 2014, <http://m.haberturk.com/gundem/haber/975425-istanbulda-sariyer-nufusu-kadar-suriyeli-yasiyor>

Türkiye'ye geçici olarak sığınabiliyor ve kendilerine "sığınmacı" statüsü veriliyor. Bu sebeple, Türkiye'ye kaçan Suriyeli mülteci" değil "sığınmacı" statüsüne sahipler. "Sığınmacı" statüsü, mültecilikten doğan bazı doğal hakları içermediğinden, Türkiye yönetmelik ve genelgeler çıkararak Suriyeliler lehine özel uygulamaları yürürlüğe soktu.

Türkiye, 1994 İltica ve Sığınma Yönetmeliği uyarınca, "sığınmacı" statüsü verdiği Suriyelilere "geçici koruma" sağlıyor. Geçici koruma altındaki Suriyeli sığınmacılar hukuken "makul bir süre için Türkiye'de kalma" iznine ve "üçüncü bir ülke tarafından mülteci olarak kabul edilene kadar geçici sığınma hakkına sahipler"⁶. Türkiye'nin izlediği "açık kapı politikası" çerçevesinde, pasaportu bulunmayanlar dâhil, kabul ettiği tüm Suriyeli sığınmacılara sağladığı "geçici koruma" rejimi, uluslararası kuruluşlar tarafından uluslararası hukuka ve insani yükümlülüklerle uygun olarak değerlendiriliyor.⁷

Türkiye, iç savaşın sona ermesi ile Suriyeli mültecilerin ülkelerine döneceği varsayımıyla, Suriyeli mültecilere yönelik politikasını kitlesel göçün geçici bir durum olduğu tespiti ile şekillendirdi. Bu nedenle, resmi söylemlerde Suriyeli mülteciler için "misafirlerimiz" tabirini kullanıldı. Suriyeli sığınmacılara sağlanan "geçici koruma rejimi" Suriyelilerin yasal statülerinin netlik taşımadığı gerekçesiyle, çokça eleştirildi.

Suriye iç savaşının 2014 yılında derinleşmesi ve sığınmacıların çoğunun

⁶ Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği, "Sıkça Sorulan Sorular Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler Hakkında Sık Sorulan Sorular", http://www.unhcr.org.tr/uploads/root/faq_-_turkish_+90.pdf. Erişim Tarihi: 3 Ağustos 2014.

⁷ A.g.e

kalıcı olduklarının belirginleşmeye başlaması ile Türkiye politika değişikliğine gitti. İlk olumlu adım, Nisan 2014 tarihinde Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun yürürlüğe girmesiydi. Kanun, Türkiye'de bulunan mültecilerin hukuki statüsünü açıklığa kavuşturacak bazı maddeler içeriyor. Ardından, bu kanuna dayanarak Ekim 2014'te Geçici Koruma Yönetmeliği çıkarıldı. Yönetmelik, Türkiye'de kendilerine "geçici koruma statüsü" verilen Suriyelilerin bağlı oldukları geçici koruma rejimine bir düzenleme getirdi. Suriyeli mültecilerin yasal statüleri, hakları ve alacakları sosyal yardımları netleştirildi⁸.

Geçici Koruma Yönetmeliği'nde Suriyeliler için "geçici korunanlar" ifadesi kullanılıyor. Yönetmeliğe göre, "geçici korunan" Suriyelilere "geçici koruma kimlik belgesi" verilir ve bu kişilere sağlık, eğitim, iş piyasasına erişim, sosyal yardım ve hizmetler ile tercümanlık ve benzeri hizmetler sağlanır. Bu kapsamda en önemli düzenlemelerden biri, bu kimliğe sahip olan Suriyelilerin belirli iş kollarında çalışma izni alabilecek olmaları. Yönetmeliğin tam olarak uygulanması, hem Suriye'den gelen mültecilerin sahip oldukları hakların korunması, hem de kamu görevlilerinin mültecilerin sorunlarını daha etkili çözebilmeleri açısından büyük önem taşıyor⁹.

Suriyeli mülteciler konusunun sosyal boyutu, son aylarda önemli gündem başlıklarından birini oluşturuyor. Çeşitli kentlerde mültecilere yönelik artan

⁸ Geçici Koruma Yönetmeliği, 22 Ekim 2014. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/10/20141022-15-1.pdf>

⁹ Uluslararası Af Örgütü, "Hayatta Kalma Mücadelesi: Türkiye'deki Suriye'den Gelen Mülteciler", <http://amnesty.org.tr/uploads/Docs/hayatta-kalma-mucadelesi-turkiye'deki-suriye'den-gelen-multeciler720.pdf>. Erişim Tarihi: 19 Kasım 2014.

tepkilerin basında sıklıkla yer alması, Suriyelilerin artık “misafir” “olarak görülmedikleri ve istenmedikleri yorumlarına sebep oldu¹⁰. Bununla birlikte, son yapılan kapsamlı bir araştırma Türkiye’de toplumun Suriyelileri kabul düzeyinin yüksek olduğunu ortaya koydu. Araştırmaya katılanların yüzde 72,2’sinin Suriyelileri “zulümden kaçan insanlar”, “Türkiye’deki misafirlerimiz”, “din kardeşlerimiz” olarak tanımlaması, Türkiye genelinde Suriyelilerle ilgili toplumsal kabulün sanıldığı aksine yüksek olduğu şeklinde yorumlandı¹¹.

“Geçici koruma” altına alınan Suriyelilerin tüm ihtiyaçlarının Türkiye tarafından karşılanması, konunun mali boyutunu gündeme getiriyor. 2011 yılının Nisan ayından, 2014 yılının Kasım ayına dek, Suriyeli sığınmacılara yapılan yardım miktarı 5 milyar dolar seviyesine ulaştı. Bu rakama, Suriyeli sığınmacılara sınır ötesinde Kızılay aracılığıyla yapılan yardım eklendiğinde, Türkiye’nin Suriyeliler için yaptığı harcama miktarı daha büyük meblağlara ulaşıyor. Ancak, kampların dışında şehirlerde yaşayan bir milyondan fazla Suriyelinin devlet bütçesine yarattığı külfet konusunda, kapsamlı bir araştırma bulunmuyor.

Türkiye’de Suriyeli mülteciler hakkında yapılacak bir değerlendirmede, konunun güvenlik boyutunun da ihmal edilmemesi gerekiyor. 11 Şubat 2013 tarihinde Cilvegözü sınır kapısındaki patlama ve 11

Mayıs 2013 tarihinde Reyhanlı’da hayatını kaybeden 50’den fazla kişi, Suriye’den Türkiye’ye mültecilerle birlikte gelen yasadışı grupların, sınır ve iç güvenliğine oluşturduğu tehdide işaret ediyor.

Suriyeli Mültecilerin Geleceği: Türkiye’nin Müstakbel Vatandaşları

Suriyeli mültecilerin dikkat çektiği önemli bir husus, Türkiye’nin artık bir “göç ülkesi” olma yolunda ilerlediği gerçeği. Konumu nedeniyle birçok kitlesel göç hareketine maruz kalan Türkiye, son yıllarda göçmenler için “transit ülke” konumundan çıkıp “hedef ülke” durumuna geldi. Türkiye 1980’lerden bu yana sadece göç veren bir ülke değil, aynı zamanda göç alan bir ülke konumunda¹². Bu çerçevede yeni yürürlüğe giren Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, hukuki düzeyde göçmenlerin kalıcı olabileceğine ve Türkiye’nin bir “göç ülkesi” olma yolunda ilerlediğine işaret eden bazı maddeler içeriyor¹³.

Radikal unsurların dâhil olmasıyla derinleşen Suriye krizinin sonlanacağı tarihi ve Türkiye’deki Suriyelilerin kalacağı süreyi öngörebilmek oldukça güç. Bu belirsizlik, hukuki ve siyasi açıdan Suriyeli mülteciler sorununun çerçevesini çizmeyi daha da güçleştiriyor¹⁴. Suriyeli mülteciler hakkında ulusal ve uluslararası kuruluşlar tarafından yapılan birçok araştırmada, “Türkiye’de bulunan Suriyelilerin çoğunun

¹⁰ Euronews, “Suriyeli Mülteciler Türkiye’ye Ağır Gelmeye Başladı”, 2 Ağustos 2014, <http://tr.euronews.com/2014/08/02/suriyeli-multeciler-turkiye-ye-agir-gelmeye-basladi/>

¹¹“Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum Araştırması”, Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi, <http://www.hugo.hacettepe.edu.tr/TurkiyedekiSuriyelilerToplumsalKabulveUyumHUGO.pdf>. Erişim Tarihi: 20 Kasım 2014.

¹² İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, http://www.goc.gov.tr/icerik3/turkiyenin-duzensiz-gocle-mucadelesi_409_422_424

¹³Ahmet İçduydu, “Dış politika Suriye Meselesinde Baştan Beri Belirleyici Roldeydi Ancak Takıldığı Yer Sosyal Coğrafya Oldu”, Analist, 2013 Mart, s. 41.

¹⁴ AFAD, “Suriye’den Türkiye’ye Nüfus Hareketleri: Kardeş Topraklarındaki Misafirlik”, 2014, s. 147-148, <https://www.afad.gov.tr/Dokuman/TR/79-20140529153928-suriye'den-turkiye'ye-nufus-hareketleri,-kardes-topraklarindaki-misafirlik,-2014.pdf>. Erişim Tarihi: 3 Ağustos 2014.

öngörülebilir gelecekte Türkiye’de kalacakları” olasılığı üzerinden çözüm önerileri geliştiriliyor. Mülteci sorununa kısa vadeli politikalarla çözüm bulunamayacağını savunan bu çalışmalarda, “mültecilerin entegrasyonuna yönelik kurumsal düzenlemelerin yapılması” gereğine işaret ediliyor¹⁵. AB’nin hazırladığı 2013 İlerleme Raporu’nda da, Suriyeli mültecilerin ihtiyaçlarına yönelik “kapsamlı bir ulusal stratejinin mevcut olmaması” eleştiriliyor.¹⁶

Başlarda Suriyeli mülteciler konusuna geçici bir durum olarak yaklaşan Türkiye, 4’üncü yılına giren iç savaş nedeniyle, mültecilerin kalıcı olduklarını kabul ederek, yeni politikalar oluşturmaya başladı. Suriyeli sığınmacıları topluma entegre etmek amacıyla son aylarda önemli bazı düzenlemeler yapıldı. Bu amaçla, Türkiye’de bulunan tüm Suriyelilerin biyometrik kayıt altına alınması¹⁷, Suriyeli sığınmacıların yerli işgücünü tahrip etmeden açık iş pozisyonlarına yerleştirilmesi gibi kararlar yürürlüğe kondu¹⁸. Türkiye’de yaşayan ve eğitim hizmetlerinden mahrum olan 200 bin Suriyeli çocuğun okullara elektronik sistem üzerinden kayıt olmasını sağlayan Yabancı Öğrenci Bilgi İşletim Sistemi’ni (YÖBİS)

¹⁵ Suna Gülfer İhlamur-Öner, “Türkiye’nin Suriyeli Mültecilere Yönelik Politikası”, Ortadoğu Analiz, Mart-Nisan 2014 ; Gönül Tol, “Suriye İç Savaşının Türkiye’ye Etkileri ve Mülteciler”, TÜSİAD Görüş Dergisi, Aralık 2013

¹⁶ AB Bakanlığı, “Avrupa Komisyonu Tarafından Hazırlanan 2013 İlerleme Raporu”, http://www.abgs.gov.tr/files/strateji/2013_ilerleme_raporu_tr.pdf

¹⁷ “Kurtulmuş: 1.6 milyon Suriyeli kalıcı”, *Hürriyet*, 6 Kasım 2014. <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/27525856.asp>

¹⁸ “Suriyelilere Çalışma İzni”, *Milliyet*, 12 Kasım 2014. <http://www.milliyet.com.tr/suriyelilere-calisma-izni/ekonomi/detay/1951900/default.htm>. Erişim Tarihi: 20 Kasım 2014.

kuruldu¹⁹. İşgücüne katılım konusunda Suriyelilere çalışma izni verilmesi gündeme geldi²⁰. Uygulamaya geçirilen bu düzenlemelere rağmen, Türkiye hala sorunun çözümüne dair kapsamlı bir strateji belirlemiş değil.

Uluslararası Toplumun Suriyeli Mültecilere Sınırlı Katkısı

Türkiye her geçen gün insani ve ekonomik maliyeti artan 2 milyona yakın Suriyeli sığınmacıya ev sahipliği yaparken, uluslararası aktörler soruna sınırlı oranda katkı sağlıyorlar. BM’nin, AB ve diğer aktörleri bu konuda daha fazla sorumluk almaya yönelik çağrılarını beklenen seviyede karşılık bulmuyor. 2014 yılında Suriye operasyonları için 6,5 milyar dolar yardım çağrısında bulunan BM’nin bu talebi, ancak yüzde 30 düzeyinde karşılık buldu²¹.

AB ve AB’ye üye olan devletlerin göç politikaları, mültecilerin AB’ye erişiminin engellenmesi esasına dayanıyor²². AB ülkeleri, Suriyeli mülteciler sorunu üstlenmede isteksiz davranıyorlar²³.

¹⁹ “Suriyeli Öğrencilere "Tek Tuşla" Ulaşılabilecek”, *Hürriyet*, 17 Kasım 2014.

<http://www.hurriyet.com.tr/egitim/27593775.asp>.

²⁰ “Suriyeli Sığınmacılara Çalışma İzni,” *Yeni Şafak*, 11 Kasım 2014,

<http://www.yenisafak.com.tr/ekonomi/suriyeli-siginmacilara-calisma-izni-701851>. Erişim Tarihi: 20 Kasım 2014.

²¹ The UN Refugee Agency, “2014 Syria Regional Response Plan: Mid-Year Update”, <http://www.unhcr.org/syriarrp6/midyear/>. Erişim Tarihi : 3 Ağustos 2014 .

²² “Kale Avrupası’nın İnsani Bedeli Avrupa Sınırlarında Göçmen ve Mültecilerin Karşılaştıkları İnsan Hakları İhlaller”, *Amnesty International*, 2014, <http://www.amnesty.org/en/library/asset/EUR05/001/2014/en/146bad2c-1183-4aee-a96a-e15f8fc1ef7f/eur050012014tr.pdf>. Erişim Tarihi: 3 Ağustos 2014.

²³ Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği, “Avrupa’daki Suriyeli Mülteciler: Avrupa, Koruma ve Dayanışmayı Sağlamak İçin Ne

BMMYK verilerine göre, Suriye’de ülkelerini terk etmek zorunda kalan 3 milyondan fazla Suriyeliden yüzde 97’si Lübnan, Türkiye, Irak ve Mısır’a yerleşirken; sadece yüzde 4’ü Avrupa’ya sığınma talebinde bulundu. İç siyasi ve ekonomik kaygılar, AB ülkelerinin çoğunu Suriyeli mülteciler konusunda “kapalı kapı politikası” izlemeye sevk ediyor. Bununla birlikte, Suriyelilere en büyük insani yardım sağlayan uluslararası aktör konumunda olan AB ve Üye Devletleri, Suriye’ye ve mültecilere ev sahipliği yapan bölge ülkelerine, Kasım 2014 verileriyle, 3 milyar avro yardımda bulundu²⁴.

Sonuç Yerine

Türkiye’nin açık kapı politikasını sürdüreceğini ve mültecilere her koşulda yardım etmeyi sürdüreceğini taahhüt etmesine rağmen, sayıları 2 milyona yaklaşan Suriyeli mültecinin maliyetini kendi olanakları ile üstlenebilmesi oldukça güç²⁵. Suriye’de iç savaşın şiddetlenmesi ile her geçen gün katlanarak büyüyen soruna, uluslararası toplumun uluslararası hukuku ve mülteci haklarından doğan sorumluluklarını yerine getirmesi durumunda bir çözüm bulunabilir.

Suriyeli mülteci sorunu, siyasi, ekonomik, güvenlik, hukuki, toplumsal boyutlarının yanı sıra, insani yönü ile değerlendirildiğinde, yerlerinden edilmiş milyonlarca Suriyelinin iltica talebinin,

uluslararası hukukun kendilerine tanıdığı temel bir insan hakkına dayandığı hatırd tutulmalıdır. Bu nedenle, Suriye krizinin Türkiye’ye yüklediği ağır faturalardan biri olan Suriyeli mülteciler ile Türkiye’nin baş edebilmesi, başta AB ve ABD olmak üzere, tüm uluslararası aktörlerin daha fazla katkı sunmalarını ve Türkiye’nin bu katkının sağlanması konusunda daha etkin bir çaba göstermesini gerektiriyor.

* *Derya Kap, Marmara Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler*

Yapabilir”, <http://www.unhcr.org.tr/?content=574>.

Erişim Tarihi: 3 Ağustos 2014.

²⁴European Commision, Humanitarian Aid and Civil Protection, “ Syria”, <http://ec.europa.eu/echo/en/where/middle-east-north-africa/syria>, Erişim Tarihi. 20 Kasım2014

²⁵ International Crisis Group, “The Rising Costs of Turkey's Syrian Quagmire”, Report No: 230, April 2014, <http://www.crisisgroup.org/en/regions/europe/turkey-cyprus/turkey/230-the-rising-costs-of-turkey-s-syrian-quagmire.aspx>.